Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Economie en Digitalisering
Directie Digitale Economie

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk
DGED-DE / 108784409

Bijlage(n)
2

Datum 6 november 2026
Betreft Reactie op het AI Deltaplan en het rapport Europe2031

Geachte Voorzitter,

Het Nationaal AI Deltaplan en het rapport Europe2031 delen een belangrijke kernboodschap: Nederland en Europa moeten nú handelen om in een wereld die ingrijpend verandert door AI zelf de regie over hun toekomst te behouden. Het Nationaal AI Deltaplan bevat hiervoor een strategie met concrete aanbevelingen. Het rapport Europe2031 schetst een toekomstscenario dat de mogelijke gevolgen laat zien van een Europese AI-strategie die onvoldoende ambitieus is of achterblijft bij de ontwikkelingen.

Ik dank de initiatiefnemers van beide publicaties voor de aandacht die zij vragen voor dit urgente vraagstuk. Beide publicaties waarschuwen voor het risico dat Europa achteropraakt en te afhankelijk wordt van technologie en AI-bedrijven van buiten Europa. Ik onderschrijf deze kernboodschap. Daarom heb ik vandaag namens het kabinet de kabinetsvisie op Artificial Intelligence met uw Kamer gedeeld.

De visie geeft richting aan het Nederlandse AI-beleid aan de hand van vijf uitgangspunten: (1) Nederland bepaalt vanuit een sterke EU zijn eigen koers in het AI-tijdperk; (2) we kiezen waar Nederland het verschil kan maken en de EU kan opschalen; (3) Nederlanders hebben grip op AI; (4) AI moet mensen versterken; en (5) we geven samen richting aan de verandering. Deze uitgangspunten vertalen we naar een inzet langs drie strategische pijlers: (1) verantwoorde AI-ontwikkeling en -adoptie, (2) toegang tot AI en AI-veiligheid en (3) sturing op AI.

De visie sluit daarmee in belangrijke mate aan bij het Nationaal AI Deltaplan. Ook daarin staan het versterken van de AI-infrastructuur, het stimuleren van de ontwikkeling en toepassing van AI, het creëren van de randvoorwaarden voor een sterk AI-ecosysteem en het behouden van grip op AI centraal. Daarnaast onderschrijf ik de urgentie die Europe2031 benadrukt: de ontwikkelingen op het gebied van AI vragen om voortvarend handelen en blijvende politieke aandacht. Het kabinet en de Europese Commissie hebben hun inzet op AI daarom de afgelopen tijd geïntensiveerd.

Met deze brief ontvangt uw Kamer de kabinetsappreciatie van het Nationaal AI Deltaplan en het rapport Europe2031. In de bijlagen treft u de inhoudelijke reactie van het kabinet

op beide publicaties, mede naar aanleiding van de verzoeken van het lid Martens-America (VVD).

W.J.M. Aerdts
Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

Bijlage 1: Reactie op het Nationaal AI Deltaplan

Op verzoek van het kabinet is door het Delta Instituut eind 2025 een AI-strategie gepubliceerd, het Nationaal AI Deltaplan. Dit plan is geschreven door een groep mensen met uiteenlopende achtergronden.[1] Dit stuk zet met een positievere, doch urgente toon uiteen dat Nederland een been moet bijtrekken op het gebied van AI. Het kabinet hecht grote waarde aan het feit dat het Delta Instituut deze strategie heeft opgesteld en aan de input van diverse experts bij de totstandkoming van het stuk. Het kabinet onderschrijft de urgentie die het stuk neerzet om met AI aan de slag te gaan. Het Deltaplan adviseert 52 uiteenlopende acties in vier hoofdstukken over infrastructuur, adoptie & innovatie, economische randvoorwaarden en publieke waarden & democratie. Per hoofdstuk volgt een beknopte appreciatie. Daarnaast staat het kabinet in contact met het Delta Instituut over de activiteiten die het verricht voor de uitvoering van het AI Deltaplan. Het Delta Instituut focust zich op dit moment op de uitvoering van een aantal specifieke acties uit dit plan, zoals de verdere uitwerking van het concept ELLIS Instituut als Europees AI-onderzoekscentrum en een eventueel AI Impact- en Veiligheidsinstituut.

Het hoofdstuk *Bouw de infrastructuur voor AI* schetst het Deltaplan dat rekenkracht en energie belangrijke belemmeringen kunnen worden voor onze economische groei, omdat die aan de basis staan van het ontwikkelen en uitrollen van AI en de EU achterblijft met het ontwikkelen van deze infrastructuur. Dit beeld deelt het kabinet. Het kabinet investeert dan ook direct in het ontwikkelen van deze infrastructuur, onder meer met de AI-fabriek in Groningen en het verzwaren van het stroomnet. Conform het Deltaplan heeft het kabinet bovendien het voornemen om te werken aan het beslechten van structurele barrières in ruimte, energie en vergunningen die de ontwikkeling van AI-infrastructuur, waaronder datacenters en de bijbehorende digitale infrastructuur, belemmeren. Het kabinet kiest hierbij voor een aanpak die gericht is op het verbeteren van de randvoorwaarden, waarbij de financiering aan de markt wordt overgelaten, in lijn met het rapport-Wennink.

Het hoofdstuk *Stimuleer adoptie en ontwikkeling van AI* onderstreept dat om te profiteren van AI het belangrijk is AI ook in Nederland wordt ontwikkeld en dat organisaties gebruik gaan maken van AI. Het Deltaplan stelt dat het AI-gebruik in Nederland sterk achterblijft ten opzichte van andere landen, terwijl Nederland wat betreft AI-gebruik op de zesde plek staat in de EU.[2] Tegelijkertijd ziet het kabinet wel degelijk aandachtspunten met betrekking tot de adoptie van AI, zoals ook eerder beschreven. Het kabinet werkt aan het versterken van AI-adoptie bij bedrijven en de overheid. Ook werkt het kabinet aan AI-skills en -geletterdheid in Nederland, zowel voor de burger, werkenden, als bij de overheid.[3] Daarnaast richt het kabinet zich op het benutten van de inkoopkracht van de overheid voor het aanjagen van AI-ontwikkeling en het opstellen van een regulatory sandbox in het kader van de AI-verordening. Wat betreft de ontwikkeling van AI stelt het Deltaplan dat Nederland goed scoort op het gebied van onderzoek en het opleiden van AI-talent, maar ziet het knelpunten bij de commercialisatie van het onderzoek en het wegtrekken van talent naar andere landen. Als oplossing zou Nederland de gehele keten

[1] AI Plan NL – Een plan voor AI dat werkt voor Nederland
[2] The use of artificial intelligence technologies in the European Union – Key results – 2026 edition - Statistical reports - Eurostat
[3] NDS, Talentstrategie

van fundamenteel en toegepast onderzoek, valorisatie en *Research & Developement* moeten versterken. Deze analyse sluit echter niet volledig aan bij recente inzichten uit onderzoek naar Data-, AI- en Cloud-talent, waar het kabinet een onderzoek naar heeft laten uitvoeren. Zo worden in dit onderzoek aanvullende knelpunten geïdentificeerd, met name op het gebied van het onderwijs curricula en in- en doorstroom van talent. De resultaten hiervan worden later dit jaar aan de Kamer aangeboden. Het kabinet investeert momenteel al in wetenschappelijk onderzoek en talent, onder andere met de Talentstrategie en de Ministeriële Commissie Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat. Daarnaast gaat het kabinet conform het Deltaplan een Nationaal Agentschap voor Disruptieve Innovatie (NADI) oprichten en werkt het aan de ontwikkeling van de Nationale Investeringsinstelling (NII).

Het hoofdstuk *Randvoorwaarden voor een AI-ecosysteem* gaat in op een grote verscheidenheid aan voorstellen die de omstandigheden kunnen verbeteren om hier AI te ontwikkelen en te gebruiken. Dit betreft onder meer het aantrekken van talent, het beter beschikbaar maken van kapitaal voor startups, het introduceren van innovatievriendelijke regelgeving, de inrichting van de overheid en internationale samenwerking. Het kabinet onderschrijft het belang van het versterken van deze randvoorwaarden om de vruchten van AI te kunnen plukken. In de Talentstrategie, zoals eerder in deze Kamerbrief beschreven, wordt de strategische inzet van arbeids-, kennis- en studiemigratie aangekondigd. Dit maakt het mogelijk om gericht internationale expertise aan te trekken, waaronder op het gebied van AI. Het kabinet zet zich daarnaast op verschillende manieren in voor het beter beschikbaar maken van kapitaal, bijvoorbeeld door het integreren en verdiepen van de kapitaalmarktunie[4], door een bijdrage van €200 miljoen aan het *European Tech Champions Initiative* 2.0, en waar mogelijk het inzetten op gebruik maken van Europese investeringskansen[5]; het verlagen van de administratieve lasten van bedrijven, bijvoorbeeld door de komst van het 28e regime te steunen; het benutten van de inkoopkracht van de overheid om soevereine AI te stimuleren, bijvoorbeeld via de Nederlandse Digitaliseringsstrategie; en het versterken van internationale samenwerking via de Internationale AI-strategie.[6]

Het hoofdstuk *Grip op AI* gaat in op de maatschappelijke risico's rond AI, over AI-geletterdheid, bestaanszekerheid, democratie en de media. Het kabinet deelt de centrale boodschap van het hoofdstuk. Nederland moet niet alleen investeren in AI, maar er ook voor zorgen dat de samenleving grip houdt op deze technologie. Het kabinet begrijpt dan ook de maatschappelijke bezorgdheid over AI. Het vraagt om digitale weerbaarheid, betrokkenheid van burgers en bescherming van de democratische informatievoorziening.

Om de digitale weerbaarheid te versterken, zet het kabinet stevig in op digitale geletterdheid, zodat burgers AI kunnen gebruiken én AI-gegenereerde informatie kritisch kunnen beoordelen. Dit begint al in het onderwijs. Digitale geletterdheid is een nieuw leergebied in het geactualiseerde curriculum. De nieuwe kerndoelen zijn in september 2025 aan de Tweede Kamer gestuurd en worden naar verwachting per 1 augustus 2027 wettelijk verankerd. Scholen die nu al aan de slag gaan met digitale

[4] Kamerstukken II 2024-2025, 21501-07 nr. 2099, kabinetsinzet kapitaalmarktunie
[5] Coalitieakkoord 2026-2030, Aan de slag
[6] Kabinet presenteert internationale strategie voor veilige en verantwoorde AI-transitie | Rijksoverheid.nl

geletterdheid worden daarin geholpen door het Expertisepunt digitale geletterdheid. Ook in de kabinetsreactie op het SER-advies AI en werk gaat het kabinet in op het belang van digitale vaardigheden, scholing en een leven lang ontwikkelen, zodat werkenden kunnen meekomen in de digitale transitie. Sinds 2 augustus 2026 gelden bovendien nieuwe transparantieverplichtingen uit de Europese AI-verordening, onder meer voor interactie met AI en de herkenbaarheid van deepfakes en bepaalde AI-gegenereerde content. Zo moeten burgers beter kunnen weten wanneer zij met AI te maken hebben. Het kabinet deelt ook de ambitie om burgers nauwer te betrekken bij maatschappelijke en beleidsmatige keuzes over AI. Het kabinet doet dit door burgerdialogen te faciliteren met de digitale tool VOXIT[7] via het platform praatmeemetdeoverheid.nl, waar tussen 2026 en 2028 onder meer dialogen over AI worden gefaciliteerd.[8]

Om de integriteit van onze democratische processen te beschermen tegen AI-gestuurde manipulatie, versterkt het kabinet daarnaast de informatiepositie. Het kabinet werkt aan wetgeving en een structurele organisatie die buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging (FIMI) kan detecteren; vooruitlopend daarop loopt reeds een detectiepilot. Ook voert het kabinet gesprekken met grote AI-aanbieders over hun verantwoordelijkheid voor zorgvuldige en betrouwbare informatievoorziening rond verkiezingen. Daarnaast laat het kabinet het Rathenau Instituut onderzoek doen naar AI als producent en bemiddelaar van informatie in het publieke debat. Daarmee kan beter worden beoordeeld welke maatschappelijke effecten optreden en of aanvullende maatregelen nodig zijn.

AI verandert ook hoe burgers journalistieke informatie vinden en hoe mediacontent wordt gebruikt. Daarom wil het kabinet media- en technologiebeleid sterker met elkaar verbinden. In samenwerking met de minister van OCW en publieke en private mediapartijen ben ik voornemens te werken aan de verbinding tussen media- en technologiebeleid, uitmondend in een Mediapact tussen de overheid en sectorpartijen. De minister van OCW zal uw Kamer samen met mij hierover informeren. De voorstellen uit het Deltaplan over licenties voor journalistieke content zullen bij die uitwerking worden betrokken.

Zo zet het kabinet in op een AI-transitie waarin innovatie samengaat met maatschappelijke weerbaarheid, zeggenschap en een sterke democratische informatievoorziening.

[7] https://www.voxit.org/

[8] Kamerstukken II 2025/26, 26 643, nr. 1516.

Bijlage 2: Reactie op Europe2031

“Europe2031” is een speculatief toekomstscenario dat in juni 2026 werd gepubliceerd door een groep AI-onderzoekers, denktankmedewerkers en investeerders.[9] Het gaat over de mogelijke gevolgen van een achterblijvende Europese AI-strategie. De centrale boodschap is dat Europa een strategische keuze moet maken. Het toekomstscenario schetst toenemende afhankelijkheid van Amerikaanse AI in combinatie met toenemende vraag naar rekenkracht, waarna de VS Europese bedrijven en overheden uitsluit van het gebruik van hun AI-dienstverlening om er zelf gebruik van te kunnen maken. Hierdoor stort de Europese economie in. Om dit scenario te voorkomen roept het stuk op tot de “meest ambitieuze politieke agenda in de geschiedenis van het naoorlogse Europa” en doet het vijf aanbevelingen: 1) het investeren in rekenkracht en AI-technologie, 2) het versterken van internationale samenwerking met *middle powers*, 3) het hervormen van de arbeidsmarkt, 4) in te zetten op *physical* AI en 5) te werken aan een positief narratief over AI.

Het kabinet neemt de waarschuwingen uit Europe2031 serieus. Zoals ook eerder aangegeven, onderstreept het kabinet het strategisch belang van AI voor onze economie, veiligheid en concurrentiekracht. Nederland beschikt over sterke uitgangsposities, waaronder een hoogwaardige kennisinfrastructuur, een internationaal concurrerende halfgeleidersector, een open economie en tech-diplomatie. Tegelijkertijd constateert het kabinet dat de internationale concurrentie op AI, chips en digitale infrastructuur snel toeneemt. Ook deelt het kabinet het beeld dat Nederland en de EU in toenemende mate afhankelijk zijn van niet-Europese partijen voor de meest krachtige AI en meer nodig zou zijn om eigen capaciteiten op te kunnen bouwen. Rekenkracht, gevormd door onder andere chips, energie en datacenter, is een groeiende strategische productiefactor geworden en Europa loopt achter op Amerikaanse investeringen in AI-infrastructuur. Deze zorgen sluiten aan bij bredere Europese discussies over digitale soevereiniteit en innovatiebeleid.

Tegelijkertijd kiezen de auteurs bewust voor een alarmscenario, waardoor enkele aannames sterk zijn aangezet. Zo wordt aangenomen dat AI-ontwikkeling vrijwel zonder tegenvallers verloopt, dat Amerikaanse bedrijven een blijvende technologische voorsprong behouden, dat die voorsprong zich ook vertaalt in een blijvende economische machtspositie en dat Europese regelgeving innovatie sterker afremt dan empirisch is aangetoond. Het kabinet benadrukt dat er ook andere ontwikkelpaden denkbaar zijn en ziet mogelijkheden voor het beter benutten van de economische en geopolitieke kracht van de EU om onze belangen te beschermen en zet daar ook op in via de Internationale AI-strategie. Tegelijkertijd beschouwt het kabinet het scenario als een belangrijke aanleiding om na te denken over de kansen en risico’s van de verdere ontwikkeling van AI en de gevolgen daarvan voor Europa. Het rapport draagt daarmee bij aan het bewustzijn van de strategische keuzes waarvoor Europa staat, een vraagstuk dat ook centraal staat in de kabinetsvisie op AI.

[9] Europe 2031 is geschreven door een groep van acht mensen uit de Europese AI-, beleids- en investeringswereld. Volgens de auteurs hebben ze gezamenlijk ervaring met frontier-AI, AI-governance, Europees beleid en venture capital. Ze hebben onder meer overheden geadviseerd, meegeschreven aan nationale AI-strategieën, gewerkt aan frontier-AI en bijgedragen aan het International AI Safety Report. Volgens de auteurs is het grootste deel van het werk onbetaald, in de vrije tijd van de auteurs gedaan.

Wat betreft de aanbevelingen onderschrijft het kabinet dat de EU moet inzetten op het opschalen van AI-rekenkracht en op het versterken van de onmisbaarheid van de EU in de AI-stack. Hierbij is het van belang dat de baten van het bouwen van datacenters goed opwegen tegen de maatschappelijke kosten, waaronder het beslag op energie, water en ruimte. Voorwaarde is een goede inpassing in het elektriciteitsnet. Door hun stroomvraag te flexibiliseren kunnen datacenters hun impact op het net beperken. Langjarige vraag naar hernieuwbare elektriciteit kan daarnaast de businesscase van nieuwe opwek, zoals wind op zee, ondersteunen. Op plekken waar een warmtenet in de buurt ligt, kan het benutten van restwarmte meerwaarde hebben.

Het kabinet onderschrijft dat het moet inzetten op het versterken van de internationale samenwerking, onder meer met gelijkgestemde landen, waaronder *middle powers*, in lijn met de Internationale AI-strategie, en dat er kansen liggen voor de EU om in te zetten op *Physical* AI. Ook zet het kabinet, onder meer met de kabinetsvisie op AI, een positief narratief neer dat gericht is op het benutten van de kansen van AI, in het bijzonder voor toepassingen met maatschappelijke waarde. Het rapport doet de aanbeveling om de arbeidsmarkt te hervormen volgens de logica van een Deens *flexicurity* model. Het kabinet herkent de behoefte aan een arbeidsmarkt die mensen in staat stelt om te gaan met verandering. Door mensen tijdig scholing te bieden en een arbeidsmarktinfrastructuur die stappen van-werk-naar-werk faciliteert, kunnen we inactiviteit voorkomen. Dat is extra belangrijk in een economie waarin de inhoud van steeds meer banen verandert door AI. Werkgevers en werknemers spelen hierin een cruciale rol, we kunnen dit niet zonder hen. Het kabinet gaat dan ook graag in gesprek met sociale partners over dit vraagstuk, zoals benadrukt in de kabinetsreactie op het SER-rapport ‘AI en werk’, dat ook vandaag verschijnt.